

Roemenië, land met enorme potentie

Tekst: Dick van Doorn – Foto's: Emiel van Haaren

Volgens zowel geitenadviseur Emiel van Haaren als International Goat Association-medewerkster Laura Horje liggen er volop kansen in Roemenië. Toch zijn er bij de opzet van een bedrijf in dit Oost-Europese land vele hobbels te nemen.

Veel Nederlandse veehouders kijken regelmatig over de grenzen naar andere Europese landen. Is het daar makkelijker boeren dan hier? Ruimte hebben ze in het buitenland sowieso meer. In

dit artikel aandacht voor de Roemeense geitenhouderij, specifiek het Roemeense geitenbedrijf Elcomex dat begeleid wordt door de Nederlandse geitenhouderijadviseur Emiel van Haaren. Van Haaren begon in

Alle instellingen van de melkinstallatie zijn gereset, nu melkt de machine een stuk beter.

Onder leiding van Emiel van Haaren lijkt de grootste Roemeense geitenhouderij steeds meer op een Nederlands bedrijf.

1997 als zelfstandig adviseur geitenhouderij en heeft al 25 jaar een eigen geitenbedrijf in Horssen. Sinds tien jaar verpacht hij zijn bedrijf in verband met de toenemende andere activiteiten.

Paar professionele bedrijven

Volgens Van Haaren heeft de geitenhouderij in Roemenië nog een lange weg te gaan. Er zijn slechts een paar geitenbedrijven die jaar- rond melken en enigszins voldoen aan de Westerse maatstaven. "Het merendeel van de geitenbedrijven hier produceert slechts van april tot september. 's Winters staan de geiten maandenlang droog." Wel heeft Roemenië net zo veel geiten als Frankrijk, zo'n 1,2 miljoen dieren.

"Of het lastig is om als Nederlandse geitenhouder een bedrijf in Roemenië op te zetten? Nou, houd er rekening mee dat vooral de infrastructuur en de melkfazet problemen zijn. Omdat 90 procent van de dieren nog met de hand gemolken wordt, is het gros van de vele melkzamelcentra hier klein met kleine melktanks", aldus Van Haaren.

Als je een geitenhouderij in Roemenië wilt beginnen moet eerst nagedacht worden over de afzet. Naast een eigen melk- of kaasfabriek kan ook geleverd worden aan grote fabrieken als het Griekse Olympus Dairy International of het Franse Lactalis. Waar je volgens de geitenadviseur ook op moet letten is dat je een goede en betrouwbare partij hebt om alle apparatuur te onderhouden, tenzij je dit zelf kunt uiteraard.

Verkeerde opzet bedrijf

In 2013 kwam een Roemeense delegatie naar Nederland onder leiding van hoogleraar Stella Zamfirescu. Van Haaren: "Ze kwamen kijken hoe de geitenhouderij in ons land functioneert en wilden dit ook gaan toepassen op hun vestiging in Roemenië, Elcomex Agroindustrial, de grootste geitenhouderij van Roemenië." Bij de opzet van dit grote Roemeense geitenbedrijf, met in totaal 3.000 stuks melkgeiten, was in eerste instantie vooral naar de Franse geitenhouderij gekeken. Van Haaren: "Maar ze investeerden in verhouding te veel geld per geitenplaats. Vervolgens werd de Franse opzet ook nog eens verkeerd gekopieerd. Er werd te groot gebouwd met te kleine deuren, te smalle paden en een verkeerde routing. Reden: te weinig kennis, maar ook omdat het een prestigeproject moest worden." Van Haaren werd in juni 2014 door de Roemenen uitgenodigd. In juli ging hij nog een keer naar het bedrijf om vervolgens in augustus een contract aangeboden te krijgen.

"Ik kreeg het aanbod om Elcomex vijf jaar te leiden. Daar zijn nu twee jaar van om en er moet nog heel veel gebeuren." Een deel van de geitenstapel is inmiddels vervangen aangezien dieren veel last hadden van *Mycoplasma agalactiae*. Het jongvee voor het nieuwe bedrijf werd aangevoerd vanuit Frankrijk. Verder is ongeveer tweederde van het personeelsbestand vervangen door beter opgeleid en gemotiveerder personeel.

Er waren in de zomer van 2014 grote problemen met de melkinstallatie door achterstal-

Wil je
emigreren?
Denk eerst
aan afzet-
kanaal

Het terrein van Elcomex, met geitenstallen, melkfabriek en kantoorruimte.

De geiten van Elcomex kunnen buiten komen.

Een lokaal geitenbedrijf in Roemenië.

lig onderhoud. Van Haaren: “Dit betekende dat de geiten slecht uitgemolken werden waardoor veel geiten last hadden van mastitis. Deze melkinstallatie was gekocht van een Grieks bedrijf waardoor er dus geen of slechte service was.” Door alle instellingen van de melkinstallatie te resetten en alles na te lopen, zijn de problemen opgelost. De melkproductie ligt nu op zo’n 3,5 liter per dag. “We zaten op 2 liter per geit per dag in de zomer van 2014, dus we zijn al zo’n 1,5 liter per dag gestegen.” Elcomex heeft een eigen kaasfabriek waar de melk verwerkt wordt. Omdat de kwaliteit van het mengvoer in Roemenië onder de maat was, hebben we besloten om mengvoer van een Nederlands mengvoerbedrijf af te nemen. Naast de genoemde punten waar de Horssense geitenadviseur tegenaan liep zijn er ook nog de problemen met de eigen ruwvoerwinning van Elcomex. “Ze hebben eenvoudigweg te weinig mensen en machines. En doordat ze grote percelen maaien, maar de oogst vervolgens niet snel genoeg binnen kunnen halen, hebben ze last van schimmel in de luzerne.”

Komende 3 jaar

Wat betreft de komende drie jaar wil Van Haaren nog een aantal zaken aanpakken. Met een melkproductie van 3,5 liter per geit per dag is hij voorlopig tevreden. “Kunst is nu om de dieraantallen op peil te houden. Het duurt lang voordat je de 1.000 geiten die we hebben weggedaan vanwege *Mycoplasma agalactiae*, hebt vervangen. We houden massaal jongvee aan momenteel.” Het beheersbaar houden van de ziektedruk is een uitdaging. “Met CL en CAE moet je in Roemenië gewoon leren leven.” Bij de opzet van Elcomex is gekozen voor de Franse variant van het Saanen- en Alpine-ras. Het bedrijf wil de bokken verkopen als crossbreeds voor lokale geitenhouders. Van Haaren: “Ik sta er met

gemengde gevoelens tegenover. Ze geven wel meer productie aan je geitenstapel, maar zijn niet CL- en CAE-vrij.”

De geitenadviseur wil uiteindelijk naar een kostprijs geschoeid op West-Europese basis. Probleem is momenteel dat hij veel te weinig data heeft om een kostprijs te kunnen berekenen. “In principe hebben ze apparatuur om data te kunnen verzamelen, maar ze weten niet hoe ze ermee moeten werken. Ik ga dus de komende drie jaar bekijken of we Roemenen een training-on-the-job kunnen aanbieden en zo goed kunnen opleiden.”

Roemeense potentie

Volgens Van Haaren heeft Roemenië voor geitenhouders een enorme potentie omdat het een groot land is. Er is nog ruimte genoeg en arbeid is er zeer goedkoop. Personeel kost zo’n 300 euro netto per maand. Of de geitenhouderij over tien jaar veel verder ontwikkeld is, kan Van Haaren moeilijk zeggen. “Probleem in dit land is dat er bijna geen middenklasse is. Voor een grootschalige melkproductie heb je een grote middenklasse ofwel veel consumenten nodig.” Ook Laura Horje, medewerkster bij de *International Goat Association (IGA)*, geeft aan dat Roemenië veel potentie heeft voor de eigen geitenhouders en geitenhouders uit andere Europese landen. “Probleem is echter dat wij, net als veel andere Europese landen, met de Russische boycot van Europese producten te maken hebben; daar valt ook geiten-

melk onder.” Een van de redenen waarom Roemeense geitenbedrijven, ondanks het aantal van 1,2 miljoen geiten, zo weinig produceren, komt volgens haar ook door de geitenrassen die momenteel gebruikt worden. Horje: “In Roemenië gaat het voornamelijk nog om inheemse geitenrassen als de ‘Carpatina’ en de ‘Alba de Banat’. Deze rassen produceren veel minder. Er wordt momenteel wel gewerkt aan verbetering van de melkproductie van deze rassen.” Dat de geit in Roemenië nog niet tot een ‘productiemiddel’ is gemaakt heeft volgens de IGA-medewerkster ook voordelen. “De melk van deze geiten is zeer waardevol omdat ze vreten van de meest afwisselende, natuurlijke graslanden in Roemenië. Dit is dus echt biologische melk.”

